

світової політики [1, с. 163-177]. І головне, щоб вона не застосовувалась на практиці ні для агресивного нападу, ні для превентивного удару, ні як удар у відповідь в результаті ескалації неядерного військового конфлікту між ядерними державами заради швидкої перемоги чи компенсації чисельних переваг супротивника. Не може знижуватись і поріг використання ядерної зброї під приводом вдосконалення тактичних озброєнь на базі так званих “чистих ядерних зарядів” з мінімальними наслідками ядерного забруднення. Тобто, тонка грань між стримуванням та веденням війни не повинна порушуватись. Тільки за таких умов реалізується стратегія запобігання не лише ядерному конфлікту, але поступово і будь-якому іншому варіанту застосування сили в міжнародній політиці.

Список використаної літератури:

1. Кормич Л. І., Польовий М. А. Світовий політичний процес: глобальний та національний вимір: [навч. пос.] / Л. І. Кормич, М. А. Польовий. – Одеса: Фенікс, 2017. – 237 с.

Ключові слова: ядерна зброя, ядерне стримування, стратегія нерозповсюдження

Ключевые слова: ядерное оружие, ядерное сдерживание, стратегия нераспространения

Key words: nuclear weapons, nuclear deterrent, non-proliferation strategy.

ВИГМАН КОСТЯНТИН МИКОЛАЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри політичних теорій, доктор політичних наук, професор

ШВЕЙЦАРСЬКИЙ ВИМІР ПРОЦЕСІВ ЕТНОПОЛІТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ

Досліджуючи процеси етнополітичної інтеграції та дезінтеграції на європейському просторі неможливо оминати кейс Швейцарії – країни, яка за багатьма ознаками відрізняється від інших європейських країн, але є центром доцентрово-відцентрових тенденцій. Науковий інтерес до цієї держави обумовлений кількома головними факторами: 1) Швейцарія є нейтральною державою, яка не входить до складу ЄС, але достатньо інтегрована в європейський простір; 2) Швейцарія є контрастно гетерогенною поліетнічною державою, що дає підстави дослідникам сумніватися у життєздатності спільної швейцарської ідентичності, але забезпечує високий рівень участі всіх етноспільнот в прийнятті рішень; 3) високий рівень економічного розвитку та демократичності, привабливі стандарти життя Швейцарії заохочують суміжні регіони сусідніх держав заявляти про наміри етнополітичної інтеграції.

рації до складу Швейцарії, що призвело до появи феномену Великої Швейцарії.

Відмова Швейцарії від переваг участі в Європейському Союзі обумовлена міжнародно-правовим статусом постійного нейтралітету. Нейтралітет Швейцарії, викликаний внутрішньополітичними причинами, формувався багато століть, починаючи з епохи Середньовіччя, і з часом трансформувався в національну ідею, яка об'єднує швейцарську націю та лежить в основі швейцарського державотворення. Е. Бонжур та М. Готтінгер переконані, що «поняття швейцарського нейтралітету виникло одночасно з поняттям швейцарської нації» [1, р. 13]. Завдяки політиці нейтралітету у XX ст. Швейцарії вдалося не лише уникнути участі у Першій та Другій світових війнах, а й зміцнити свій міжнародний авторитет за рахунок здійснення посередницьких миротворчих зусиль.

Постійний нейтралітет Швейцарії є результатом підписання таких міжнародно-правових актів від 1815 р.: Акту Віденського Конгресу, Додатків до Акту Віденського Конгресу, Декларації про справи Гельветського Союзу, Акту щодо визнання і гарантії постійного нейтралітету Швейцарії та недоторканності її території.

Популярність нейтралітету і політики, спрямованої на його підтримку, серед населення Швейцарії залишається дуже високою. Згідно з опитуваннями близько 48% респондентів вважають нейтралітет головним символом держави. Лише 31% виступає за посилення співпраці з ЄС і 19% за вступ Швейцарії до НАТО [2]. Євроскептичні настрої дуже поширені у швейцарському суспільстві: більшість населення переконана, що вступ до ЄС призведе до домінування загальноєвропейських викликів (міграції, безробіття) над перевагами. Саме тому Швейцарія вдалася до обмеження трудової міграції з євризони, що загостило її взаємовідносини з ЄС, які базуються на двосторонніх угодах. Держава вирішила пожертвувати поглибленням співпраці з ЄС, імплементуючи рішення референдуму від 9 лютого 2014 р., на якому швейцарці висловилися за обмеження імміграції з ЄС. Таким чином Федеральний Закон «Про правове становище іноземних громадян на території Швейцарської Конфедерації» було трансформовано в Закон «Про іноземців» (Federal Act on Foreign Nationals) [3], який встановив додаткові обмеження (володіння мовою, термін проживання, інтеграція) для отримання дозволу мігрантами на постійне проживання. Принциповими питаннями, щодо яких Швейцарія не готова йти на компроміс з ЄС, крім міграції, є збереження банківської таємниці, швейцарського франку та непорушність нейтралітету у зовнішній політиці.

Саме нейтралітет відіграє роль своєрідної парасольки, яка захищає Швейцарію від негативних наслідків європейської інтеграції та інших глобалізаційних тенденцій. Наприклад, Швейцарію оминула міграційна криза 2015 р., викликана масовим напливом мігрантів до Європи з охоплених війнами країн Африки і Близького Сходу. Крім того, статус нейтралітету дає можливість Швейцарії зосередитися на ефективному вирішенні власних внутрішніх проблем, а не загальноєвропейських,

тому залишається настільки популярним серед населення. При цьому нейтралітет дозволяє розвивати співпрацю з іншими державами лише в сферах, в яких зацікавлена Швейцарія, тож відмова від інтеграції до складу ЄС має свої переваги для цієї держави.

На офіційному сайті Федерального уряду Швейцарії (Федеральної Ради) зазначається, що Федеральна Конституція передбачає, що Федеральна Рада та Федеральні Збори повинні вживати заходів для захисту нейтралітету Швейцарії [4]. За задумом авторів Основного Закону Швейцарії нейтралітет визначається не як мета держави або принцип зовнішньої політики, натомість як засіб досягнення мети. Основними зобов'язаннями Швейцарії в контексті політики нейтралітету визначено необхідність: утримуватися від участі у війнах, забезпечити власну оборону, забезпечити рівне ставлення до воюючих держав та не дозволити їм користуватися територією Швейцарії. Політика нейтралітету застосовується до міжнародних конфліктів, але не до внутрішніх конфліктів, які наразі складають більшість конфліктів у світі. Політика нейтралітету Швейцарії є поєднанням всіх заходів, які ця держава застосовує для забезпечення довіри до її постійного нейтралітету і відповідно до міжнародного контексту.

Швейцарська Конфедерація є федеративною державою, яка складається з 23 кантонів і межує з Німеччиною, Італією, Францією, Австрією та Ліхтенштейном. Швейцарія тривалий час формувалася шляхом пошуку політико-правових та етнокультурних механізмів мирного співжиття різних етнокультурних та релігійних спільнот. Саме тому у країні застосовується чотири офіційні мови: німецька (користується 65% населення), французька (18%), італійська (8 %), ретороманська (1 %). Державної мови в класичному розумінні в країні немає. Водночас у Швейцарії дуже велика кількість мігрантів вона належить до держав з найбільшою часткою іноземного населення у національному складі. У 2015 р. цей показник сягнув майже чверті від загальної кількості населення Швейцарії (24,6% або 2 млн. з 8,3 млн.) [5]. Найбільші мігрантські спільноти представлені португальцями, іспанцями, сербами, албанцями, турками, шрі-ланкійцями.

Зважаючи на велику кількість мігрантів, Швейцарія стикається з суттєвими труднощами у ході їх інтеграції у швейцарську націю. Оскільки Швейцарія за назвою є конфедеративною, але де-факто федеративною державою за адміністративно-територіальним устроєм (кожен кантон має власну Конституцію, дія якої обмежена Федеральною Конституцією), інтеграційна політика реалізується в різних канонах по різному. Ситуація ускладнюється наявністю чотирьох офіційних мов. У більшості випадків мігрантам доводиться вивчати мову кантону проживання. Водночас у мігрантів є вибір і вони можуть перебувати до кантонів, орієнтуючись на поширену в них офіційну мову. Франкомовні та німецькомовні кантони розділяє умовний кордон Рештіґрабен (нім. Röstigraben у пер. Картопляний рів), що символізує етнокультурні та політичні відмінності між франкошвейцарцями та германошвейцарцями [6].

Суперечності між франкомовними та німецькомовними кантонами Швейцарії завжди були джерелом дезінтеграційних тенденцій, оскільки ці регіони як правило дотримуються різних позицій щодо як важливих (політична інтеграція), так і незначних питань (заборона побудови мінаретів), які приймаються на референдумах. Компромісом між різними кантонами стало внесення до Конституції змін, які гарантували рівні права всіх чотирьох мов у країні та покладали на Федеральну Раду зобов'язання сприяти зміцненню взаєморозуміння між основними етнокультурно-мовними регіонами країни. Мовний компроміс підтримало 76% учасників відповідного референдуму. Нагадаємо, що Швейцарія є країною напівпрямой демократії, найважливіші рішення в якій приймаються на референдумах. Швейцарці можуть пропонувати зміни до Конституції (федеральна народна ініціатива) або ініціювати референдум щодо будь-якого закону парламенту.

Незважаючи на існування розбіжностей між етнокультурно-мовними регіонами, досить поширене уявлення про те, що Картопляний рів об'єднує, а не роз'єднує державу, оскільки швейцарське багатоманіття (багатомовність, поліетнічність) у поєднанні інструментами прямої демократії, яка забезпечує можливість кожній етнокультурній спільноті ініціювати прийняття рішень та висловити свою позицію щодо них, забезпечує етнополітичну єдність та стабільність у Швейцарії.

Протягом останнього десятиліття населення або політичні сили окремих регіонів сусідніх держав – Франції, Німеччини та Італії висловили бажання виходу з їх складу та приєднання до Швейцарії на правах нових кантонів [7]. Йдеться насамперед про Ломбардію, Сардинію, Південний Тироль (Італія); Баварію, Баден-Вюртемберг (Німеччина). І саме мовне багатоманіття, яке, з одного боку, є дезінтеграційним чинником всередині Швейцарії, з іншого, сприяє етнополітичній інтеграції цих регіонів, позаяк їх мови вже є офіційними і їх статус зафіксований в Конституції Швейцарії.

Однак саме статус постійного нейтралітету стоїть на заваді розширення Швейцарії, оскільки заохочення дезінтеграційних тенденцій в сусідніх державах може розглядатися як недружній акт і навіть прояв агресії щодо Італії або Німеччини. А це суперечить політиці нейтралітету, якої дотримується Швейцарія близько двох століть.

Таким чином Швейцарія, не входячи до складу ЄС, є центром доцентрово-відцентрових тенденцій у регіоні, оскільки демонструє привабливий рівень економічного розвитку та демократичного захисту прав і свобод. Водночас політика постійного нейтралітету Швейцарії, незважаючи на її трансформацію в сучасних умовах, несумісна з етнополітичною інтеграцією окремих регіонів Італії та Німеччини, які задекларували бажання увійти до складу Швейцарської Конфедерації на правах окремих кантонів, оскільки така інтеграція може бути розцінена як акт агресії.

Список використаної літератури:

1. Bonjour E., Hottinger M. Swiss Neutrality, Its History and Meaning. London: G. Allen and Unwin, Ltd., 1978. 140 p.
2. Левчук К. В Швейцарии усиливается евроскептицизм // Швейцария деловая. URL: <https://business-swiss.ch/2017/05/evroskeptitsizm-v-shvejtsarii/#>.
3. Federal Act on Foreign Nationals of 16 December 2005 (Status as of 15 September 2018): The Federal Assembly of the Swiss Confederation. 84 p.
4. Neutrality in the Federal Constitution // Federal Department of Foreign Affairs. URL: <https://www.eda.admin.ch/eda/en/home/foreign-policy/international-law/neutrality.html>.
5. Nguyen D. Defining the 25% foreign population in Switzerland // SWI - swissinfo. URL: https://www.swissinfo.ch/eng/migration-series-part-1-_who-are-the-25-foreign-population-in-switzerland/42412156.
6. Eichenberger I. The «Rösti divide», a barrier that binds the Swiss // https://www.swissinfo.ch/eng/german-vs-french_the-roesti-divide--a-barrier-that-binds-the-swiss/41193552.
7. Вітман К.М. Парадокси сепаратизму на європейському просторі // Держава і право. Серія. Політичні науки. 2015. Вип. 67. С. 46-57.

Ключові слова: нейтралітет, етнополітична інтеграція, етнополітична дезинтеграція, Європейський Союз, Швейцарія.

Ключевые слова: нейтралитет, этнополитическая интеграция, этнополитическая дезинтеграция, Европейский Союз, Швейцария.

Key words: neutrality, ethnopolitical integration, ethnopolitical disintegration, European Union, Switzerland.

МАМОНТОВА ЕЛЛА ВІКТОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри політичних теорій, доктор політичних наук, професор

ПСЕЛВІН ЄВГЕН ЮРІЙОВИЧ

Одеський національний політехнічний університет,
асистент кафедри політології, кандидат історичних наук

СИСТЕМА «СОЦІАЛЬНОГО КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГА» – НОВА ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ?

Поряд з пануванням, керівництвом та управлінням контроль є найважливішою структурною складовою влади у суспільстві. Політична історія людства багата на різноманітні практики її реалізації. Як правило, їх еволюція пов'язана із змінами комунікативних парадигм. Ось і сьогодні в ситуації постіндустріальної «галактики Internet» ми стаємо свідками впровадження у арсенал владних практик нового інструменту, заснованого на використанні цифрових технологій. Мова йде про